

Mielikirjapäivä

Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivänä

10.10.2002

Astronautti ja avaruuspupu

JONI SKIFTESVIK

Muistelen tehneeni ensimmäiset hapuilevat kokeiluni proosan kirjoittajana kansakoulun alaluokilla. Jostakin syystä yksi varhaisimmista tekstin sirpaleistani on jäänyt erityisesti mieleeni. Kirjoituksen otsikko oli "Koulumatkani".

Muistan pureskelleeni kynää pitkään ennen kuin pääsin vauhtiin. Kun vauhtiin sitten pääsin, ei loppua meinannut tullakaan. Oli kuin jossakin olisi nykyistä tappi auki. Tekstiä tuli solkeana, valtaisalla innostuksella.

Joku tuntematon, näkymätön

olio tuntui pitelevän minua kädestä ja ohjaavan kynää puolestani aivan sen mukaan, mitä joku pääni sisässä saneli. Enää en istunut alakansakoulun epämukavassa pulpetissa opettajan silmien alla, vaan taivalsin reppu selässä tuttua koulutietä, kapeaa polkua lumisen metsän läpi.

Pysähtelin tuon tuosta. Jutu-
tin kuusen oksalla käpyä rouskuttavaa pörröhäntäistä oravaa. Yritin juosta kiinni hangella kirmailevaa metsähiirtä. Tuijotin sinisellä pakkastaivaalla raakkuvia variksia ja harakoita.

Jostakin kantautui hevosen hirnuntaa. Riensin uteliaana

eteenpäin. Polun mutkan takana ponnisteli höyryävä hevonen eteenpäin syvässä lumessa tukikuormaa kiskoan. Ohjaksia pitelevä mies hoputti äänekkäästi ajokkiaan. Hengitys pöllähteli hevosen sieraimista pilvenä.

Tukkireki oli tarttunut kiinni kantoon. Mies huusi minut ohjaksiin ja alkoi itse hevosen apuriksi. Hampaat irvessä hän vään-
si pöllillä reen jalasta niin, että se viimein luiskahti kannon takaa jäätyneelle rekiuralle.

Mies kiitteli avusta ja käski juosta, etten myöhästyisi koulusta. Juoksin vain seuraavan mutkan taa. Siellä naputti tikka puun kylkeä ja unohtuiin puhuttelemaan sitä. Ihmeekseni meillä oli yhteinen kieli. Ymmärsimme vaivattomasti toisiamme. Meillä oli paljon puhuttavaa.

"Voisitko panna pisteen siihen? Muut ovat jo välitunnilla", vieressäni sanottiin.

Hetkessä matkustin lumisesta metsästä luokahuoneeseen ja omaan pulpettiini. Varmaankin opettajan kahvihammasta pakotti, sillä hän toisti sanomansa kireästi, vaikka yritin kovasti selittää, että minulla olisi vielä paljon kerrottavaa koulutielteni.

X X X

Kun tänä päivänä luen lasteni kouluvihkoista heidän kirjoituksiaan, huomaan taas kerran, että maailma ympärillämme on muuttunut, mutta jotakin on sentään säilynyt ennallaan.

Kiintymys eläimiin ja luontoon eivät näköjään -
onneksi - ole katoavia asioita lapsen arvomaailmassa. Kun itse kirjoitin pörröhäntäisistä oravista

ja kirmailevista metsähiiristä, jälkikasvuni kertomuksissa puhutaan aivan yhtäläillä karhun pojista, jänöjusseista ja hiiriperheistä, jotka asuvat onnellisina kotimetsissään.

Mutta on toki tullut paljon uutta.

Tämän päivän koulukkaan arkipäivään kuuluvat monet tekniset vempheet, jotka löytävät tiensä myös kirjallisiin esityksiin. Minä en tekniikan ihmeistä kouluvihkoihini juurikaan kirjoittanut, koska ne olivat tuolloin täysin utopistista maailmaa, johon tutustuin vasta myöhemmin ryhtyessäni ahmimaan Jules Vernen kirjoja.

Nykyajan lapsen luomat kirjalliset hahmot käyttävät luontevasti kännyköitä, virtuaalilemmikeitä ja tietokoneita. Kuvatesani hiestä höyryävää savottahevosta ja kannon päällä keikkuvaa tukkirekeä edustan lapsilleni ja heidän sukupolvelleen jo kauas taakse jäänyttä maailmaa.

Nuoren ihmisen luovuus ja taito yhdistellä vinkeästi täysin erilaisia asioita saavat minut aina hyvälle tuulelle. Luin hiljattain nuorimmaiseni muutaman vuoden takaisen kertomuksen "Ismo ja laukaus". Siinä yhdistyvät avaruusteknologia ja pehmolelujen maailma. Pidin kertomuksesta niin paljon, että lainaan siitä pari kappaletta tähän tekijän luvalla:

"Ismo maksoi pääsylimun ja meni sirkukseen koittamaan saisi-
ko ammunnessa osumia. Hän koitti ainakin 13 kertaa ennen kuin osui. Hän sai palkinnoksi pehmolelun. Se oli pupu, jolla oli avaruusvarusteet. Se oli hieno.

2 päivän kuluttua hänen isänsä joka oli astronautti määrättiin tutkimaan avaruutta. Hänen täytyi ottaa kuvia sieltä. Ismo antoi isälle avaruuspupun ja sanoi: Te olette nyt työtovereita. Avaruuspupu suojelee sinua. Isä sanoi: Kiitos paljon ja halasi poikaansa. Loppu."

Mielikirjapäivä on hurraahuuto kirjoille ja lukemiselle

Mielikirjapäivää vietetään huomenna 10. lokakuuta Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivänä.

Mielikirjapäivänä jokaisen oma mielikirja pääsee parrasvaloihin. Päivän tavoitteena on innostaa kaikkia lukemaan ja löytämään omat mielikirjansa. Mielikirjapäivänä voi puhalttaa pois kirjallisuutta pölyttävät ennakkoluulot ja löytää monet uudet tavat nauttia kirjoista. Päivän tavoitteena on myös vaihtaa kokemuksia kirjallisuuden herkkupaloista ja esitellä lisää uusia ja vanhojakin kiinnostavia tuttavuuksia.

Kuulumiset juhlistaa Mielikirjapäivää julkaisemalla lehden välissä Mielikirjalitteen, lukion aulassa on esillä lukiolaisten mielikirjoja ja kirjailijavieraana on Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivänä oululainen kirjailija Joni Skiftesvik.

Esitykset yläasteen opiskelijoille klo 13.00, lukion opiskelijoille klo 14.00, yleisölle avoin iltatilaisuus Pyhäjoen kirjastossa klo 18.00.

KIRJAILIJAVIERAS

oululainen kirjailija

Joni Skiftesvik

tapaa lukijoitaan ja kertoo kirjailijantyöstään Pyhäjoen kirjastossa torstaina 10.10. klo 18.00

Tervetuloa tapaamaan!

Buffetti

Aleksis Kivestä sanottua

Seitsemän veljestä luin perusteellisesti vasta yli neljäkymmenvuotiaana ja se nosti silloin melkein tukan pystyyn, niin tavaton kirjallinen suoritus se on.

- Erno Paasilinna

Aleksis Kivi, suomalaisen runouden suurin luonnonnero.

- V. A. Koskenniemi

Ainoa maamme kirjailijoista, joka on kyennyt synnyttämään positiivisen ihmiskuvan.

- Risto Ahti

Lokakuun 10. päivänä vietetään maassamme Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivää. Kivi eli aikana (1834-1872), jolloin suomalaisuutta rakennettiin aatteellisen innostuksen aikana. Tavallaan Kivi ryhtyi kirjailijaksi parhaaseen mahdolliseen aikaan: kielilaki nosti suomen kielen ja suomalaisuuden ase-

maa. Taiteilijan tie ei kuitenkaan aina ollut kovin tasainen. Hänen ystävänsä Emil Nervander (1840-1914) kirjoittikin heti Kiven kuoleman jälkeen muistossanat Hufvudstadsbladetin (3.1.1873): "Meillä on jäinen kylmyys huokunut jokaista hänen uutta teostaan vastaan, kylmyys, jota on toisinaan lauhdut-
tanut julkinen tunnustus ja harastus. Mutta sitä elähdyttävää tunnetta, minkä suo tieto siitä, että koko kansakunta luki ja ymmärsi hänen teoksiaan, sitä ei tullut koskaan Aleksis Kiven osaksi." Kivi kehitti suomenkieliseen kirjallisuuteen sopivan kielen. Esikuvia hänellä ei juuri ollut. Hän loi hämmästyttävän omintakeista kieltä, joka ammentaa aineksia muun muassa murteista, sananparsista, uskonnollisesta kielestä, ruotsista ja Kiven tuntemaan maailmankirjallisuuden ilmaisusta.

"Kirjoja, jotka tekevät meidät onnellisiksi, voimme halutessamme kirjoittaa itse. Me tarvitsemme kirjoja, jotka vaikuttavat meihin kuin onnettomuus, tuottavat meille hyvin suurta tuskaa kuten jonkin sellaisen kuolema, jota olemme rakastaneet kuin itseämme, kuten itsemurha; kirjan pitää olla kirves, joka särkee meissä olevan jäätyneen meren."

Franz Kafka

Kirjat ovat paljon enemmän kuin harastus, ne ovat seurustelua ihmiskunnan sielun kanssa.

Voitto Viro: Huomispäivä on teidän

Elämä ja kirjat raottavat minulle nykäisy nykäykseltä huu-
maavien salaisuuksien ovea.

Pablo Neruda

Tarja Ruotsalainen

Ei aina käy niin

Lukuharrastukseni on ollut aika vähäistä ja mielenkiinto kirjallisuutta kohtaan on kasvanut vasta hiljattain. Tähän asti lukemistani kirjoista mieleen painuvin on ollut **Maeve Binchynin**: Ei aina käy niin. Tästä kuuluisasta viihderomaanista on sanottu, että lukija suorastaan tuntee asuvansa sen taloissa, syövänsä sen keittiöissä ja lepäävänsä sen vuoteissa, aivan kuin itse olisi tapahtumien keskellä. Niin elävä ja elämän makuista on kirjoittajan tarinointi.

Kirjan tarina kertoo kahdesta tytöstä Elizabetista ja Aislingista. Kaikki alkaa siitä, kun kym-

menvuotias Elizabet saapuu pommien runtelemasta Lontoosta sotalapseksi Irlantiin O’Connorin kuusilapsiseen perheeseen. Heidän luonaan Elizabet viettää lapsuutensa ja ystävyystyön Aislingin kanssa. Kirjassa kuvataan lämpimästi ja värikäästi tyttöjen ystävyyttä ja kehitystä lapsuudesta aikuisuuteen, olojen muuttumista sodan jälkeen, elämän arkipäivää, sen toiveita ja vastoinkäymisiä. Kirjassa kuvataan myös hyvin irlantilaisen ja englantilaisen elämänmuodon eroja.

Antero Kallio

Iltalukemista

Iltalukemisenani on ollut muutamien viikojen ajan **Helmut Thielicken** kirjoittama matkapäiväkirja So sah ich Afrika (Näin näin Afrikan). Kirjan on kustantanut Gerd Mohnin kustantamo Güterslohissa. Painovuosi on 1971. Olen ostanut teoksen jostakin divarista 4.9.1991.

Kirjan tekijä oli saanut sapattivapaata luentojen pitämisestä Hampurissa (rivien välistä voin arvata, että kirjailija on teologi). Kirjoittaja matkustaa vaimonsa kanssa rahtilaiva Tangangikalla Antverpenistä Kapkaupunkiin ja Etelä-Afrikan satamien kautta Itä-Afrikan Tansanian Daressalamiin ja lopulta Kenian Mombasaan ja takaisin Eurooppaan. Matka kestää marraskuusta tam-

mikuuhun.

Rahtilaiva on lähtiessä lastattu tupaten täyteen koneiden ja autojen osia neljänsadan rautatievaunullisen verran. Kirjassa kuvataan seikkaperäisesti välisatamien lastinpurkausöitä. Välillä pohdiskellaan mustan ja valkoisen rodun välisiä ristiriitoja, Afrikan maiden siirtomaamenneisyttä ja poliittisten ja ideologisten järjestelmien yhteenottoja.

Kirjassa minua kiehtoo nimenomaisesti saksan kieli. Juoni (jos sellaista voi yleensä olla matkakertomuksessa) on toisarvoinen asia. Oudommat sanat ja lauserakenteet ovat mielenkiintoinen haaste ja vastakohta arkipäivän työlle.

Sinikka Ojapelto

Ruttokellot

Liityin erääseen kirjakerhoon vuosia sitten, kun kaverini tarvitsi kaksi uutta jäsentä liittymään kerhoon, jotta hän saisi palkinnoksi näistä uusista jäsenistä mikroaaltouunin. Kaverini sai mikroaaltouuninsa, ja minä sain oman ”palkintoni”: joka kuukausi ilmestyvän kerholehden, jossa on jokin kuukaudenkirja. Kuukaudenkirja tulee automaattisesti suoraan kotiin, jolle sitä muistetaan perua ajoissa.

Yksi näistä ”unohduksista” on mielikirjani **Ilkka Remeksen** Ruttokellot. Päätin olla palauttamatta kirjaa, koska se vaikutti ihan mielenkiintoiselta ja kannattavalta lukea. Kirja on kuitenkin jäänyt jostakin syystä pölyttymään kirjahyllyyn ja ollut siellä lukematta pitkälti yli vuoden (Kuten huomaut voin olla lukeematta pitkiäkin aikoja eli en ole mikään himolukija). Kesäloman loppupuolella eräänä sateisena päivänä en keksinyt muuta tekemistä ja kaivoin Ruttokellot hyllystä ja aloin lukea sitä.

Aloitettuani lukemisen en voinut laskea kirjaa enää kädestäni. Juoni koostui ikään kuin pienistä palasista, jotka nivoutuivat kirjan edetessä pikkuhiljaa yhteen ja lopputuloksena oli huikean jännittävä, täydellinen kokonaisuus.

Jännitys säilyi kirjan viimeiselle sivulle, ihan viimeisille riveille asti, jossa lukijalle tulee vielä yksi yllätys, isku vasten kasvoja. Kirjan roistoa Artem Granovia ei voi olla vertaamatta Osama bin Ladeniin. Median luoma kuva bin Ladenin suunnitelmallisuudesta ja häikäilemättömyydestä vastaa täysin Ruttokellojen Artem Granovia. Heillä molemmilla oli täydellinen päämääränsä ja vihollisensa, jota vastaan taistella. Kukaan ei uskonut (tai ainakaan ottanut todesta) terrori-iskujen mahdollisuutta, mutta silti ne tapahtuivat ja pysäyttivät koko maailman. Ruttokellojen tarina tuntuu Amerikan tapahtumien jälkeen niin todelliselta, että on pakko todeta: tämä voi tapahtua meillä Suomessakin milloin tahansa. Vastikään paljastunut Alpo Rusin tapaus osoittaa, että jos presidentin neuvonantajaa epäillään vakoilusta, niin miksei Stasin vakooja voi päästä yhtä hyvin presidenttikisikin...

Kaiken kukkuraksi kirjan nimi Ruttokellot on niin osuva, ettei voi arvata, kuinka kirjaimellisesti se sitä tarkoittaa, ennen kuin kirjan on lukenut. Suosittelen lämpimästi tätä lukukokemusta!

Tuula Tirilä

Hyvä dekkari – siinä se on!

Intohimoisena lukijana on mahtoton valita yhtä ainoaa mielikirjaa. Hyviä kirjoja on kerätä kaikkiaan liian paljon. Hyvät dekkarit ovat minulle ylivoimaisesti mieluisinta luettavaa. Milainen on sitten hyvä dekkari? Juonen tulee olla ehdottomasti jännittävä ja mukaansatempaava, eikä loppuratkaisua voi aavistaa ennen kuin aivan kirjan viimeisillä sivuilla. Lisäksi tykkään dekkareista, joissa on yhteiskunnallista sanomaa sekä mahdollisimman paljon tapahtumaympäristön kuvailua.

Minulla on kolme selkeää dekkarikirjailijasuosikkia: **Henning Mankell**, **Anne Holt** ja **Donna Leon**.

Rakkainta näistä on minulle

yläasteen
matematiikan
opettaja

terveyskeskus-
lääkäri

Mitä lukee

maatalon
emäntä

abiturientti

Katja Virpiranta

Vanki nimeltä Papillon

Lempikirjani... Tätä ei tarvitse edes kauan miettiä, se on ehdottomasti alkukesän tuttavuuteni Vanki nimeltä Papillon. Sen on kirjoittanut ranskalainen **Henri Charrière**. Se on ehdottomasti yksi vaikuttavimmista kirjoista, joita olen koskaan lukenut. Ehkä suurin syy siihen, että kirja teki minuun niin suuren vaikutuksen, on se, että joka sana on totta. Kaikki ne 514 sivua ovat tapahtuneet Charrièren omassa elämässä.

Kirja herätti voimakkaita tunteita: vihaa, myötätuntoa, pelkoa. Kirjassa ei ole yhtään aintakaan pitkävetistä kohtaa, sen voisi lukea alusta loppuun yhdeltä istumalta, mikäli nyt on järjellisesti mahdollista lukea viisisataa sivua putkeen.

Tarina kertoo syyttömästä miehestä, kutsunanimeltään Papillon (ranskaa, = perhonen), joka tuomitaan elinkautiseen pakkotyöhön.

Pätkä keskustelusta mielisairaalalan hullun kanssa...

- *Kysyn kuka olet? Eli mikä on nimesi?*
- *Papillon*
- *Papillon? Oletko sinä perhonen? Voi sinua raukkaa. Perhonen lentää ja sillä on siivet. Missä sinun siipesi*

ovat?
- *Ne hävisivät.*
- *Löydä ne niin pääset karuun. Pampuilla ei ole siipiä. Kuseta niitä.*

Papillon löytää kuin löytääkin siipensä. Epäonnistumisistaan lannistumatta hän kerta toisensa jälkeen yrittää pakoonsa, kunnes lopulta onnistuu. Pelastuksen saarilta pakenemisen sanotaan olevan mahtotonta, mutta Papillon todistaa väitteen vääräksi: pako kyllä onnistuu, kunhan löytyy tarpeeksi tahtoa ja elämäntalua. Kolmetoista vuotta yrittämiseen kuitenkin menee, ja loppujen lopuksi Papillon aloittaa pakomatkinsa Pirunsaarelta, josta on kuulemma turha edes ajatella pakenevansa.

Kammottavimpia kohtia kirjassa ovat yksityiskohtaisesti kuvattut eristysseleissä vietetyt kaksi vuotta, sekä mielisairaalassa oloinen hulluksi tekeytyneenä. Seuraava pätkä kirjasta on hyvä esimerkki siitä, kuinka mahtottoman tehtävän edessä Papillon oli: kaksi vuotta eristettynä muista ihmisistä, ehdottomassa hiljaisuudessa.

”Vuodessa on 365 päivää, kahdessa 730 ellei satu olemaan karkausvuosi. Hymyilen ajatukselle. Samantekevää onko päiviä

730 tai 731. Ei se ole samantekevää. Yksi päivä lisää merkitsee 24 ylimääräistä tuntia. Vuorokausi on pitkä. 730 kertaa 24 tuntia on vielä pitempi. Montako tuntia? Osaisinko laskea sen päässäni? Se on mahtotonta. Miksi? Sehän on helppoa. Sata päivää tekee 16800 ja siihen lisää kolme kymmentä päivää jotka kertoo 24:llä. Lopputulos: 17520 tuntia mikäli olen laskenut oikein. Rakas Papillon, teillä on 17520 tapettavaa tuntia tässä villieläimille rakennetussa häkissä. Mitä se tekee minuuteissa? Sillä ei ole mitään merkitystä, tunnint vielä menevät. Eipä liioitella. Entä se kunnit? Onko sillä merkitystä tai ei, se ei kiinnosta minua. Ne tunnint, minuutit ja sekunnit on kulutettava jollakin tavalla.”

Ja miten minä sitten törmäsin tähän kirjaan? Minä olin tätini

yhteiskunnan haavoittuvuudesta. Tosin tänä vuonna on vielä ilmestynyt teos ”Pyramidi”, joka sisältää novelleja Wallanderin poliisinuran alkuvuosilta. Wallander-sarja kannattaa lukea ilmestymisjärjestyksessä, sillä hänen yksityiselämänsä kuviot etenevät teos teokselta. Henning Mankell on lopettanut sarjan kirjoittamisen, mutta onneksi jo tänä syksynä ilmestyy ensimmäinen teos uudesta sarjasta, jonka sankarina on Wallanderin tytär Linda, joka monen mutkan kautta päätyy isänsä tavoin poliisiksi. Minun lukusyksyni ehdoton kohokohta on Henning Mankellin uuden rikosromaanin ilmestyminen.

apuna siivoamassa papan vanhoja romuja kaatopaikalle ja kävin siinä kirjahyllyä läpi, josko sieltä löytyisi jotakin käyttökelpoista. Täti sitten tyrkytti minulle Papillonin, josta minä en ollut aikaisemmin kuullut mitään. Hän kertoi, että kirja on ranskalaisen tyypin omaelämäntarina. Luonnollinen reaktio oli: ”Okei, mä en lue sitä.” Minä kuitenkin sitten otin kirjan mukaani ja kun ei muutakaan lukemista ollut, aloin lukea sitä. Ja yllätyin positiivisella tavalla.

Kirja kannattaa lukea. Se on jännittävä, liikuttava, kaunis, kiehtova tarina lujatahtoisen ihmisestä. Toisaalta se on myös dokumentti elämästä 1930-1940-lukujen pakkotyöläitöksessä. Kirjasta saa vastaukset muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Mitä tarkoittavat termit kontti ja rundi? Kuinka kauan kestää elinkautinen Ranskassa?

Kirja kannattaa lukea. Se on jännittävä, liikuttava, kaunis, kiehtova tarina lujatahtoisen ihmisestä.

Tiina Silvola

Kultainen kompassi

Ihmisiä, enkeleitä, daimoneita, kalliohirmuja, haarniskakarhuja, uusia maailmoja ja Tomua. Tästä alkaa Kultainen kompassi.

Kirja kertoo vilkkaasta, itsepäisestä ja uteliaasta Lyra -tytöstä, jolla on edessään suuri tehtävä, jota hän itsekään ei saa tietää. Kaikki alkaa, kun Lyra menee Jorgan Collagen opettajienhuoneeseen, minne pääsy on ehdottomasti kielletty. Siellä hän, yhdessä daimoninsa Pantalaimonin kanssa, kuulee monenlaisia ihmeellisiä asioita: pohjantulista, tataareista, kadonneesta retkikunnasta, haarniskakarhuista ja Tomusta. Kaikki nämä ihmeelliset asiat ovat Pohjoisessa, minne Lyran mieli kovasti halajaa.

Oxfordin kaupungissa tapahtuu kummaa, lapsia katoaa. Kaupungilla kerrotaan tarinaa Kahmaisijoista, jotka kahmaisevat lapset mukaansa, veivät heidät Pohjoiseen ja leikkaavat heidän daimoninsa irti, jolloin ihminen

kuolee. Siepattujen lasten joukossa on myös Lyran paras ystävä Roger, Jordan Collagen keittiöpoika. Tästä lähtee liikkeelle kierre, joka vie Lyran pohjoiseen Tomun arvoituksen jäljille.

Kirjan kirjoittaja **Phillip Pullman** on syntynyt vuonna 1946 Norwichissa, Englannissa. Hän on työskennellyt opettajana ja luennoitsijana eri oppilaitoksissa Oxfordissa, jossa hän myös perheineen asuu. Universumien Tomu -trilogia, johon kuuluvat Kultainen kompassi, Salaperäinen viesti ja Maaginen kaupunkutki, on saanut suurta arvostusta ympäri maailmaa ja sitä on verrattu muun muassa Tolkienin Taru Sormusten Herrasta -trilogiaan. Trilogiasta odotetaan tulevan yksi fantasiakirjallisuuden suurista klassikoista.

Kirja oli aivan uskomaton ja ainut hyvä asia viimeisen kirjan viimeisillä sivuilla oli, että se lupaa sarjalle jatkoa.

Mirja Heikkilä

Kukkanen ja kultarahat

Löysin sen uudelleen tänä vuonna. Tyttäreni oli sen lainannut kirjastosta, kuten minäkin aikoinani. Saman ikäinenkin taisin silloin olla, kymmenissä. En tiennytkään, että se voisi olla mielikirjani. Suoralta kädeltä voisin luetella **Yrjö Kokon** Sudenhampaisen kaulanauhan, tai **Arvid Lydeckenin** Meren pohjalla, joista opettelin lukemaan, tai **Aleksis Kiven** Seitsemän veljestä kielensä elävyyden vuoksi, tai **Victor Hugon** Kurjat, **Mika Waltarin** Sinuhe egyptiläisen tai **Samuli Paulaharjun** Sompion, jotka liikuttivat tunteitani toisella kymmenellä. **Eino Leinon** ja **Saima Harmajan** tai **Helena Anhavan** runojen minään samaistuini, syvästi.

On lukemattomia aikoja, kirjatomiakin. Sellaisessa vaiheessa elin **Neil Hardwickin** Hullun kir-

joissa, ja se oli totta. Sitten **Anja Snellmanin** Paratiisin kartta opasti minua mieli- ja kielikuvien pariin. Kirjassa on elämä ja kirja on elämää, lukeminen on elämää.

Niin, se mielikirja. Huomasin, että **Astrid Lindgrenin** Peppi Pitkätossun seikkailut, se pieni kirja, joka on kuvitettu tussipiirroksin, tempaa minut katsomaan maailmaa uudesta vinkkelistä. Sivusta, oksankolosta, puun rungon sisältä tai tikasauton telineeltä. Ei tätä elämää, näitä tärkeitä töitä tarvitse aina niihin vakavasti ottaa. Iloa ja elämän riemua löytyy ankeimmistakin loukoista, kun on vain silmät nähdä. Ja sitä kieltä luen ääneen, herkuttelen oivaltavalla suomenoksella ja nauran yhdessä koko perheen kanssa.

Tauno Rajaniemi

Lukuelämyksiä muinaisesta Egyptistä

Muinaisen Egyptin historiassa on aina ollut minulle jotain hyvin kiehtovaa. Egyptin kulttuuri tuntuu tihkuvan salaperäistä tietoa vuosituhansien takaa, tietoa kuolemasta ja ikuisen elämän tavoittelemisesta. Toisaalta vuosituhansia vanhat muistomerkit kertovat jatkuvuudesta ja ihmisuuvun kyvystä luoda kestäviä muistoja itsestään. **Mika Waltarin** Sinuhe egyptiläinen oli minulle lapsuusvuosiensa suurin lukuelämys, lähelle samaa kokemusta pääsi ainoastaan Taru sor-

musten herrasta seitsenkymmenluvulla.

Tänä kesänä palasin jälleen muinaiseen Egyptiin, tällä kertaa matkan tarjosi **Wilbur Smith** romaaneillaan River God ja Warlock. Entinen lumous oli tallella, maailma Niilin varrella heräsi taas eloon kirjojen sivuilla:

“The river lay heavily upon the desert, bright as a spill of molten metal from a furnace. The sky smoked with heat-haze and the sun beat down upon it all with the strokes of a coppersmith’s

hammer. In the mirage of the gaunt hills flanking the Nile seemed to tremble to the blows.....”

Waltarin tavoin Smith kertoo tarinansa perustuvan haudasta löydettyihin papyruskääröihin. Tarina ajoittuu noin ajalle tuhatkahdeksansataa vuotta ennen Kristusta, jolloin Egypti joutui valloittajien käsiin. Tarinan viehäty ei niinkään perustu tapahtumien historialliseen tarkkuuteen vaan elävästi kuvattuun miljööseen. Lukijasta tuntuu,

että hänkin on mukana muinaisen Egyptin elämässä, kamppailee vapaudestaan orjana, etsii faaraona paikkaansa ihmisten ja jumalien keskellä tai pakenee valloittajia ylös Niiliä yhdessä leskikuningattaren kanssa.

Afrikkalainen Wilbur Smith on kirjoittanut jo kaksikymmentäkuusi romaania, joista kolme viimeisintä sijoittuvat Egyptiin. Etsi käsiisi jokin niistä ja tule mukaan aikamatkalle muinaiseen Egyptiin, et pety!

Maire Koutonen

Syksyksi kotiin

En voi varsinaisesti nimetä tällä hetkellä mieluisinta lukemaani kirjaa. Aikaa lukemiseen kun on ollut aivan liian vähän. Jos joku nyt lukemistani pitäisi kuitenkin valita, olisi se todennäköisesti **Laila Hietamiehen** Syksyksi kotiin.

Pidän historiasta ja olen parantamaton romantikko ainakin kir-

jojen suhteen. Lisäksi kirjassa tulisi olla aimo annos huumorimieltä. Tuo kirja kertoo jatkosodan ajasta ja tyydyttää näin historian nälkäni. Romantiikkaa ja jännitystäkin mahtuu sopivasti joukkoon.

Rakuuna Tuveva valoisalla luonteellaan ja hausalla huumorilla taas antaa tarinalle oman

värinsä. Tuo rakuuna omaa lisäksi aimo annoksen rehtiä maalaisjärkeä, jonka käyttö oli vielä näköjään tuohon aikaan sallittua. Minä pidin kirjan Tauno Tukevasta.

Romantiikan nälkäni tyydytti, kun sain seurata ratsumestari Harri Leppäniemen väliin epäuskosta rakkautta Liisa Lundeeniin.

Jostain kumman syystä sairaalaan liittyvät asiat ovat minua aina kiehtoneet. Jännittäviä ja niin todentuntuksia hetkiä sai elää noissa kenttäsaarala -kuvauksissa.

Tämä kirja oli minun ensimmäinen lukemani Laila Hietamiehen kirja, mutta voin paljastaa, ettei se tule olemaan viimeinen.

Lauri Haataja

Veikko Huovinen - Rasvamaksa

Kauaa ei tarvinnut miettiä, minkä kirjailijan teokset ovat mielestäni parhaita. Nimittäin **Veikko Huovisen** teokset ovat mielestäni ihan ykkösiä. Vaikeampaa oli vain miettiä, mikä näistä teoksista on suosikkini. Lopulta päädyin vuonna 1973 ilmestyneeseen novellikirjaan Rasvamaksa, joka ponnahti jostain käsiini viime kesänä. En voi kuitenkaan väittää, että se olisi ehdoton suosikkini, nimittäin Huovisen laajasta valikoimasta on lähes mahdotonta löytää sitä selvää ykköstä, varsinkin kun ei vielä tunne hänen koko tuotantoaan. Tämän teoksen painavin valintasy lienee se, että tämä oli ensimmäinen lukemani Huovisen teos, ja sen

mukana kiinnostuin muustakin Huovisen kirjallisuudesta.

Rasvamaksa on juuri sitä humoristista ja ronskia tekstiä, josta Veikko Huovinen tunnetaan ja mikä on erityisesti minun mieleeni. Teoksen novellit sisältävät myös hilpeää kannanottoa asiasta jos toisestakin. Kirjaa lukiessa tulee selväksi, että Huovinen on hyvän ruoan ystävä. Nälkä tulee aina Huovista lukies! Lisäksi kirjan monesta novellista tulee hyvin selvästi esille

myös Huovisen luonnonläheisyys ja erähenkisyys. Mitäpä muutakaan voi odottaa kainuulaiselta metsänhoitajalta.

Rasvamaksa edustaa juuri sitä kirjallisuutta, jota olisi jokaisen

syystä lukea varsinkin aina ennen levolle käyntiä, sillä se saa hyvälle tuulelle ja turhat huolet häviävät hetkessä hilpeää ja rentoa tekstiä lukiessa. Sitten uniinkin tulee paremmin.

Onko mielikirja

painava klassikko, höpöromani, runokokoelma, fantasiaseikkailu, sarjakuva

vai kenties keittokirja

Gallup ja kuvat: Heidi Anttila ja Ninetta Nätkin

Mielikirjagallup Pyhäjoen Messuilta

Marja Peltoketo

“Mielikirjani on Aleksis Kiven Seitsemän veljestä. Pidän siitä, koska olen oppinut lukemaan fraktuura kirjaimia teoksesta”, Marja kertoo.

Kirsi Rautio

“Suosittelen kaikille Tommy Hellstenin teosta Saat sen, mistä luovut. Elämän paradoksit. Kirjassa on elämän suuria totuuksia.”

Heidi Kyröläinen

Anna-Leena Härkösen kirjoittama Akvaariorakkaus on Heidin mielikirja. “Se kertoo kahdesta ihmisestä, jotka rakastuu ja joilla on myös ongelmia. Tykkään lukea rakkausromaaneja”

Reko Nätkin

“Mielikirjani on Tony Halmeen Jumala armahtaa – minä en. Kirja perustuu tositaapahtumiin ja tositoimiiin”, Nätkin kommentoi lyhyesti.

Jonna Heikkilä

“Brian Jacquesin Redwallintaru 1 on mielikirjani, koska siinä on hyvä juoni ja hyvät henkilöt”, Jonna kuvailee.

Matti Kopisto

Vuonna 1984

Valitsin kirjan siksi, että sen nimessä oleva vuosiluku sattuu olemaan syntymävuoteni. Noin vuosi sitten luin 400-sivuisen, Vuonna 1984 –kirjan silkasta mielenkiinnosta tietoisromaanin ja sen kirjoittajaan **George Orwelliin**. Hän kirjoitti käsittelemäni kirjan vuonna 1943.

George Orwell oli englantilainen satiirikko, joka kävi Espanjassa. Siellä hän mielestään koki vääryyttä; hän oli joutua likvidointiaallon uhriksi, mutta onnistui pakenemaan kotimaahansa. Orwell rupesi kirjoittamaan omista kokemuksistaan kirjoja. Osa teoksista oli poliittisesti niin kuumaa tavaraa, että niitä ei voitu julkaista moneen vuoteen. Tietääkseni ”Vuonna 1984” on vieläkin Yhdysvaltojen kiellettyjen kirjojen listalla.

Kirjan tapahtumat Orwell oli kirjoittanut maailmanlaajuiseen mittakaavaan; jos minä kirjoittai-

sin Pyhäjoesta niin kuin Orwell maailmasta, syntyisi seuraavaa:

”Tilanne Pyhäjoella on ominaislaatuinen. Lukiolla on muutaman metrin välein ’dataauluja.’ Lukion rehtori näkee, mitä minä teen ja kuulee mitä puhun, olin sitten missä tahansa. En ole yksin. Jokainen opiskelija on samassa jamassa. Eikä tässä vielä kaikki, on olemassa myös valepukuisia opettajia, jotka valvovat meitä kaikkia. He valvovat ajatuksiamme: Väärästä ajatuksesta joutuu Pommisuojaan, viralliselta nimeltään Työministeriö, vai oliko se Sopuministeriö. Sitä en tiedä. Sillä sota on rauhaa, ja rauha on sotaa. Pommisuojoissa ihmistä kidutettaisiin kuoleman rajalle saakka eräänlaisessa sähkötuolissa. Opettajat pyrkivät irtottamaan minusta totuuden, saamaan minut uskomaan sen mitä opettajat kertovat maailmasta, Pyhäjoen ulkopuolisesta

elämästä. Sen jälkeen voin joko kuolla tai jatkaa elämää. Kaikki minua koskevat tekstit manipuloidaan. Opiskelijaa ei virallisesti ole olemassa, eikä hänestä voi enää puhua.

Minulla on tehtävänä manipuloida 10 vuotta sitten Kuulumiset-lehdessä ilmestyneitä juttuja, ilmoituksia, uutisia... Tehtävät ilmestyvät minun lokeroon joka aamu. Ja joka ilta lokeron pitää olla tyhjä. Saan viestejä rehtorilta, miten muutan toden epätodeksi ja mikä pitää muuttaa joksikin toiseksi asiaksi. Jos en onnistu, tekee työn joku toinen opiskelija. Itse kukin voi saada tehtävän, jossa pitää kirjoittaa valheita ja pahuuksia jostakusta toisesta opiskelijasta.”

Mikä sitten on väärä ajatus? Vaikkapa sellainen, että ajattelee tai puhuu tai tekee ”isovelistä / opettajista” pahoja asioita. Mikä on dataaulu? Hyvä esimerkki

siitä on kannettava tietokone, jossa on jatkuva videoneuvotte-luuyhteys päällä. Kirjassa Orwell kertoo myös kaksoisajattelusta, eli suomeksi: Minun pitäisi samaan aikaan uskoa, että ”Jumala on hyvä” ja ”Jumala on epähyvä.” Toinen Vuonna 1984-romaanissa mainittu asia oli Orwellin kehittämä kieli tällaisen järjestelmän käyttöön. Kielellä ei voisi perustella tosiksi asioita, jotka ovat ivjärjestelmän kannalta pahoja eli epähyviä asioita. Esimerkkejä kielestä: Tuplaplusepähyvä = erittäin paha. Ankkapuhuja = hyvä tai huono puhuja, riippuu siitä ketä tarkoitetaan. Ja niin edelleen...

Minkälaista olisi tällainen elämä, jos tämä olisi totta ja olisit opiskelija tai opettaja tai rehtori? Siihen saa itse miettiä vastauksen. Tämä kirja ei jättänyt minua kylmäksi, ja luulisin ettei ketään muutakaan.

Lukiolaisia lukijoita - vasemmalta Lauri Haataja, Seija Viirret, Manu Sarkkinen, Matti Kopisto, Anna Karjula, Mari Karhumaa ja Katja Virpiranta.

Seija Viirret

Ennen päivänlaskua ei voi

Viime kesänä olin tavoistani poiketen kirjastossa eksynyt fantasiaosastolle ja huomasin hyllyssä kirjan, jonka nimen muistin etäisesti kuulleen **Johanna Sinisalon** Finlandia voiton aikoihin. Lopulliseen lainaamis- ja lukemispäätökseen vaikuttivat kuitenkin eniten kirjan kanssi. Sen petomainen olio kiehtoi minua. Vaikka syyt kirjan lukemiseen olivat niinkin pinnallisia, kirja yllätti minut positiivisesti mukaansatempaavuudellaan.

Tätä kirjaa oli kerta kaikkiaan mahdotonta lopettaa kesken.

Se loi kuin oman pienen myyttisen maailman ympärilleen. Lapsuudesta tutut peikot alkoivat elää kirjan lainauksien mukana omaa elämäänsä. Sinisalo oli luonut peikolle jopa oman latinankielisen nimen ja biologisen historian. Kirjassa olevat lainaukset ja viittaukset tuttuihin ja vähän tuntemattomiinkin teoksiin kuljettavat kirjan juonta eteenpäin ja samalla syventävät tarun

taustoja. Huomaamattaan peikko on voittanut lukijan puolelleen. Kuka nyt sellaista suloista karvatuuria voisikaan vastustaa? Itsekin innostuin lainaamaan **Yrjö Kokon Pessi ja Illusian** -sadan, otteita siitä Sinisalon kirjasta luettuani.

”Se on pieni, hoikka ja käperlynyt omituiseen asentoon, kuin sillä ei olisi niveliä ollenkaan. Sen pää on polvien välissä ja runsas musta harja viistää kurais-ta kivetystä.”

Se ei ole varmaan-kaan kuin vuoden. Puolentoista korkeintaan. Pelkkä pentu. Se ei ole ollenkaan niin suuri ja ruhokas kuin miltä täyskasvuiset yksilöt kuvissa näyttävät.”

”Katselivat toisiansa, menninkäinen rinnassansa tunki kummaa leiskuntaa.”

Sinisalon ennakkoluuloton asenne ja lähes julkea kirjoitustyyli ovat omiaan kuvaamaan monia arkaluontoisia asioita, joita kirjassa

käsitellään. Sinisalo jättää paljon mielikuvituksen varaan ja antaa lukijan itse kehittää omat mielikuvat, tuputtamatta valmiita vastauksia. Ihmisen sisällä asuva valon lapsi ja yötä rakastava pimeä puoli kävelevät sulassa sovuksa käsi kädessä.

Kirjan hienous mielestäni on niissä syvissä ihmisen (/peikon) tunteissa, joita Sinisalo kuvaa mestarillisesti, ne juuri raapa-sevat syvimmin terävillä peikonkynsilällä. Suoraan pienten päivänlaskujen ja menninkäisten sydämiin itsensä pureva teos on syväkäs lukukokemus heille, jotka uskaltavat...

”Kas menninkäinen ennen päivänlaskua ei voi milloinkaan elää päällä maan.”

”Se seisoo kahdella jalalla. Se on irvistävä paholainen. Se on science fiction-elokuvan hirviö. Jyrkkä sivuvalo muotoilee sen luis-ta vartaloa ja sen pitkäkyntisiä, hermostuneesti nytkähteleviä raajoja. Se astuu aavemaisen pehmeästi, hieman huojuen lähemmäksi, ja sen eturaajat nous-sevat...”

Mari Karhumaa

Onneli ja Anneli

Luin **Marjatta Kurenniemen** Onneli ja Anneli –sarjan ala-asteaikana. Silloin kävin jopa nykyistä ahkerammin kirjastossa ja lainailin kirjoja, joita voi sen ikäisen tytön kuvitella lukevan. Mutta kuuden kirjan Onneli ja Anneli –sarja jäi minulle kaikista mieluisimmaksi. Muistan luke-neeni sen useaan kertaan.

Kirjasarja alkaa siitä, kun tytöt ostavat talon Ruusukujalta, Tinglestiina- ja Tangelstiina-tätien sekä Vekotiitus-sedän naapurista. Vekotiitus –keksijän ansiosta tädeillä on kaupungin hienoin puutarha, jossa kasvaa tavallisten porkkanoiden ja perunoiden sijaan vappuhuiskia, ilmapalloja, leluja, joulukuusia ja -tähtiä sekä kaikenlaisia koristeita eri juhliin. Siellä tytöt leikkivät ystävineen. Lisäksi Kissanmintun kaupunki ja Ruusukuja ihmisineen tulevat

mukaan tarinoihin.

Kurenniemi on loihittanut kirjajaan kokonaisen maailman. Tunnelma tuo mieleen kesän lämmön ja hennon tuulen – lapsen huolettoman elämän. Herkkä lapsen maailma tuntuu nyt tosin hauraalta ja kipeältäkin, mutta tytöt ohjailevat juonta reippaasti, kuin luonnostaan. Lukijan on helppo kuvitella itsensä keskelle Tinglestangelispuutarhaa tyttöjen seuraan. Kirjan ympäristö tuntuu nyt mahdottomalta, mutta vuosia sitten heidän maailmansa avautui minulle. Se oli minun ajatuksissani.

Onneli ja Anneli voittivat sekä lapset että aikuiset puolelleen. Mielestäni kirja sopii kaikenikäisille, koska on tärkeää aikuise-nakin osata katsoa maailmaa yhtä yksinkertaisena ja puolueettomana kuin lapsi.

Anna Karjula

Hyppelihiiri Myökki-Pyökki-metsässä

”Voi, kunpa kaikki olisivat niin kuin minä”, Martti Metsähiiri huokaa itserakkaasti kirjan ensimmäisellä sivulla. Mutta hän on oikeassa, sillä Myökki-Pyökki-metsässä asuu myös vähemmän rehellisiä ja avuliaita eläimiä, kuin Martti. ”Ja kettu on pahin. Hän hiiviskelee metsässä eikä ajattele muuta, kuin syödä suuhunsa kaikki, jotka ovat häntä pienempiä. Huh, huh!”

Thorbjörn Egner on rakentanut lastenkirjansa tutulle hyvä-paha-asetelmalle. Tässä kirjassa paha ei kuitenkaan saa palkkaansa, vaan muuttuu hyväksi; ketusta tulee lopulta kasvissyöjä.

Kirja ihastuttaa eri tyyppisillä persoonilla, joista jokainen voi valita mieleisensä. Olisitko sinä

tunnollinen ja ahkera Martti vai huoleton ja hilpeä Hyppelihiiri?

”Sinä se sitten kummallinen olet, Hyppeli”, Martti hämmästeli. ”Et koskaan tee työtä niin kuin muut, et poimi pähkinöitä, etkä ajattele koskaan huomista päivää, ja sittenkin olet aina iloinen.” ”Minä soitan ja laulan”, sanoi Hyppelihiiri. ”Ei sillä elä”, huomautti Martti. ”Ei siitä kuolekaan”, vastasi Hyppeli.

Egnerin satuun samaistuminen ei ole näin vanhanakaan vaikeaa, sitä paitsi voinhan lukea sitä pikuisaruksille... En voi kuitenkaan olla itsekään nauttimatta myökkipyökkieläisten sujuvista sutkauksista, jotka sopivat niin osuvasti moniin arkisiin tilanteisiin.

Manu Sarkkinen

Tsemppiä, Sakke!

Oli joulukuun 1995, kun joulupukki tuli meille ja jakoi lahjat. Yksi lahjoista oli kirja: Tsemppiä, Sakke, jonka oli kirjoittanut **Jorma Nenonen**. Tuolloin 11-vuotiaana ja vieläpä nuorena jääkiekkoilijana tietysti innostuin lahjasta ja kiittelin joulupukkiä. Totta kai jokaista pelaavaa junnua kiinnostaa tarina nuoresta jopesta, joka etenee urallaan hurjaa vauhtia. Tämä on toinen niistä kirjoista, jotka olen saanut syntymäpäivälahjaksi. Toisen sain kolme joulua sitten ja olen jo sivulla 80. Kirjan Saken kiemuroista luin tietenkin jo tapaninpäiväksi. Se oli jännittävä!

Eli kirja kertoo nuoresta pojasta nimeltään Sakke. Hän pelailee jääkiekkoa Raahessa, kunnes hänet houkuttelee Turkuun B-junioreihin. Pohjoisesta etelään tullut pelaaja kokee paljon vastoinkäymisiä ja sekään ei helpota, että hän on joukkueen nuorin ja 600 kilometrin päässä kotoa. Hän jopa kerran palaa kotiinsa aikoen lopettaa, mutta Saken isä ja valmentaja saavat puhuttua Saken ympäri. Loppujen lopuksi elämä alkaa rullata, kun Saken perhe muuttaa tukeakseen nuorta kiekkoilijaa. Elämä oikeille raitelle ja Sakke pääsee mukaan pyöräilyyn niittämään

kunniotusta. Hänet valitaan myös ikäluokkansa EM-kisoihin, jotka tietenkin menevät hyvin.

Olen lukenut kaikki Sakke-kirjat alkutaipaleelta maineeseen asti. Tähän kirjasarjaan muistaakseni kuuluu viisi kirjaa, joista tämä on neljäs. En ole aivan varma. Mutta minuun tämä kirja on jättänyt lähtemättömät arvet sieluuni, joita ei saa pois edes kumittamalla. Niin suuri vaikutus kirjoilla on ollut minuun ja minun elämäni. Asioihin taisi vaikuttaa myös se, että paljon kirjojen tapahtumista sijoittui Raaheseen. Tämä kyseinen kirjasarja luultavasti kattaa puolet niistä

kirjoista, joita olen vapaa-ajalla vapaaehtoisesti lueskellut. Että siitä sitten voi päätellä, kuinka hyviä ne kirjat ovat.

Suosittelen kirjaa jokaiselle itseään kunnioittavalle lukiolaiselle, joka joskus haluaa joksikin. Tämä on menestymisen perusedellytys. Kirja saattaa monista tuntua jopa lapselliselta, mutta kehotan katsomaan siinä tapauksessa peiliin ja miettimään: Mitä kirja todella sanoo? Lukekaa kirja ajan ja ajatuksen kanssa, niin saatatte saada siitä jotain irtikin.

PS. En suosittelen heikkohermoisille!